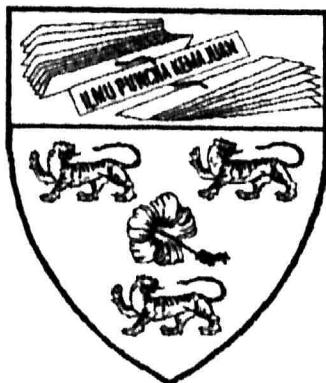

ACH 2941
INV.C.MS.3/6/99

PENDATANG FILIPINA DI KAMPUNG BAKAU, LAHAD DATU SABAH: SATU KAJIAN SOSIO-POLITIK

Oleh

**ZULKIFLIE HASSAN
(AAD 9508)**

Perpustakaan Universiti Malaya

A508392109

02

Disertasi Untuk Memenuhi Keperluan
Ijazah Sarjana Sastera
Di Fakulti Sastera & Sains Sosial

**JABATAN ANTROPOLOGI & SOSIOLOGI
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR**
Dimikrofiskan pada.....
14.07.1999

1999

No. Mikrofis.....
14059.
Jumlah Mikrofis.....
5

HAMSIAH BT. MOHAMAD ZAHARI
UPR UNIT REPROGRAFI
PUSAT PAKAAN UTAMA
UNIVERSITI MALAYA

PENGHARGAAN

Pertama sekali saya mengucapkan syukur kepada Allah SWT kerana memberikan kekuatan dari segi mental dan fizikal untuk menyelesaikan disertasi ini.

Penghargaan yang tidak terhingga kepada penyelia saya iaitu Profesor Dr. Azizah Kassim. Kesediaan beliau menerima saya sebagai anak didiknya membolehkan saya menyelesaikan kajian ini. Bimbingan, komen, teguran dan kritikan membina beliau membuka pandangan dan perspektif dalam memahami permasalahan kajian ini.

Ucapan terima kasih juga ditujukan kepada pihak Universiti Malaya yang telah membiayai pengajian saya di bawah Skim Biasiswa. Kos penyelidikan ini juga telah dibayai sepenuhnya oleh pihak universiti di bawah Skim Bantuan Penyelidikan. Tanpa sokongan pihak universiti saya mungkin tidak berpeluang melanjutkan pelajaran ke peringkat sarjana.

Saya juga ingin merakamkan ucapan terima kasih khas ke atas penerimaan dan kerjasama yang diberikan oleh para responden dan penduduk di Kampung Bakau. Tanpa penerimaan dan kerja sama penduduk kampung data-data kajian ini tidak mungkin dapat diperolehi. Penghargaan khas juga ditujukan kepada Pegawai Daerah Lahad Datu Encik Samsu Bahrun H.A Rahman kerana membenarkan saya menginap di Rumah Rehat Kerajaan semasa menjalankan kerja lapangan.

Ribuan terima kasih juga kepada beberapa jabatan dan agensi kerajaan di daerah Lahad Datu yang telah memberikan bantuan samada secara langsung atau tidak langsung dalam kajian ini. Antaranya ialah seperti Pejabat Daerah, Polis Diraja Malaysia, Jabatan Imigresen, Jabatan Pendaftaran, Majlis Ugama Islam (MUIS), Mahkamah Anak Negeri, Bahagian Penempatan Jabatan Ketua Menteri, Hospital, Majlis Daerah Lahad Datu, Jabatan Kebajikan Masyarakat dan Sekolah Menengah Kebangsaan Agaseh, Sekolah Menengah Kebangsaan Sapagaya serta Sekolah Rendah Kebangsaan Pekan I dan III.

Penghargaan juga dirakamkan kepada Pasukan Petugas Khas Persekutuan Sabah dan Wilayah Persekutuan Labuan, Bahagian Penempatan Jabatan Ketua Menteri Sabah, Ibu Pejabat Polis Diraja Malaysia Cawangan Jenayah, Jabatan Imigeresen Sabah, Hospital Queen Elizabeth Kota Kinabalu dan Jabatan Buruh Sabah yang telah membekalkan data yang saya perlukan untuk kajian ini. Ucapan terima kasih juga ditujukan kepada Yang Berhormat Encik Yusuf Hj Jamli (Ahli Dewan Undangan Negeri N45 Silam) yang sanggup meluangkan masa untuk ditemu bual bagi memberikan pandangan dalam kajian ini.

Kepada bapa saya Tuan Haji Ali Hassan Bin Matasan dan ibu saya Puan Hajah Saimah Bte Hj. Idris serta ahli keluarga yang telah banyak berkorban dan memberi sokongan moral. Jasa dan budi yang diberikan sesungguhnya tidak akan dilupakan.

Untuk semua rakan Kolej Kediaman Tun Syed Zahiruddin dan rakan seperjuangan Paul Porodong, George Milin, Syamsul Abdullah dan Masrah Akhbar yang sudi berkongsi masalah, terima kasih di atas segalanya. Persahabatan itu sesungguhnya tidak dapat dinilai dengan harta benda.

Wasalam.

Zulkiflie Hassan

Kolej Kediaman Tun Syed Zahiruddin,
Universiti Malaya,
Kuala Lumpur.
05 April 1999.

SINOPSIS

Kajian ini merupakan satu usaha untuk memperlihatkan perhubungan sosio-budaya masyarakat pendatang Filipina dan aktiviti politik mereka di Sabah. Kajian ini menjurus kepada sekumpulan pendatang Filipina yang tinggal di Kampung Bakau, Lahad Datu, Sabah.

Kajian ini mengandungi lapan bab. Bab pertama adalah pengenalan kajian ini yang memuatkan permasalahan kajian, metodologi, huraian ringkas tentang kawasan kajian, ulasan kajian lepas serta definisi konsep utama yang digunakan dalam disertasi ini. Bab kedua pula membincangkan sejarah kedatangan pendatang Filipina sebelum dan selepas merdeka khususnya yang bermula awal 1960 an. Dalam bab ini dihuraikan juga polisi dan tindakan kerajaan terhadap golongan pendatang Filipina sejak awal 1970 an dan kedudukan mereka di negeri Sabah pada masa ini.

Bab ketiga membincangkan mengenai latar belakang pendatang Filipina di Kampung Bakau, Lahad Datu Sabah. Kajian adalah meliputi kumpulan etnik mereka, tempat asal, bahasa, agama, umur ketua isi rumah dan taraf kewarganegaraan responden.

Bab keempat pula memberi tumpuan mengenai proses penghijrah yang dilakukan oleh responden dari tempat asal ke negeri ini. Kajian dimulakan dengan membincangkan sumber maklumat yang mereka perolehi tentang Sabah sebelum berhijrah, tempoh masa penghijrahannya mereka ke Sabah dan mengenai Kampung Bakau. Bab ini juga menghuraikan tentang

pengangkutan, tempat berlepas dan mendarat serta teman dan rakan mereka semasa berhijrah.

Bab kelima adalah mengenai status ekonomi pendatang Filipina berkenaan yang meliputi jenis pekerjaan responden, cara mendapatkan pekerjaan, pendapatan serta kedudukan ekonomi ahli keluarga dan pencapaian ekonomi responden. Bab ini juga menghuraikan kedudukan ekonomi responden di Filipina sebagai perbandingan.

Bab keenam membincangkan hubungan sosial pendatang Filipina di Sabah. Kajian hubungan ini dibahagikan kepada tiga bahagian utama iaitu hubungan di peringkat komuniti, di luar komuniti dan hubungan dengan negara asal. Bab ketujuh menyentuh penyertaan responden dalam pertubuhan politik dan hubungan mereka dengan ahli-ahli politik tempatan. Dalam bab ini juga turut dihuraikan tentang kesan kehadiran pendatang ini terhadap masyarakat Sabah dan reaksi penduduk setempat terhadap pendatang Filipina.

Bab kelapan yang merupakan penutup kajian ini meringkaskan penemuan kajian. Bab ini juga membincangkan ramalan masa depan pendatang Filipina di negeri Sabah di samping mengemukakan cadangan untuk mengatasi masalah pendatang Filipina di negeri Sabah.

SYNOPSIS

The study is an attempt to examine the socio-culture dynamics and political activities of immigrants in Sabah. The focus of the study is Filipino immigrant community in Kampung Bakau, Lahad Datu, Sabah.

This study comprises eight chapters. The introductory chapter discusses the objectives and methods of the study, a brief account of the place of study, literature review on previous works on migration and the main concepts used in the research. The second chapter elaborates on the migration history of Filipino's migrations to Sabah before independence and after independence beginning in the early 1960's. Recent government policies and operation towards the immigrants since early 1970's are also discussed along with the position of the recent immigrants in Sabah today.

The background of the Filipino immigrants in Kampung Bakau is the main focus in the third chapter. The discussion includes their ethnic groups, origin, language, religion, age of household heads and citizenship of the respondents.

The fourth chapter concentrates on the respondent's migration from the home country to Sabah. These include the immigrants sources of information about Sabah, the time of migration and their settlements in Sabah and Kampung Bakau. This chapter also discusses modes of transportation, places of departure in the Philippines, places of arrival in Sabah and friends they travelled with.

The Filipino immigrant's economic status is explained in the fifth chapter. This includes the types of employment, ways of obtaining jobs,

household income and economic achievement of the respondents. As a comparison their economic status in the Philippines prior to their arrival in Sabah is also given.

The sixth chapter highlights the social relationships of immigrants. It has three parts which explain social relationships within and outside the community. The seventh chapter discusses the participation of the respondents in politics and their relationships with Sabah's politicians. This chapter also discusses the impacts of the presence of the Filipino immigrants on the local population and the response of the latter towards them.

The eighth chapter summarises the findings of this study and predicts the future of the Filipino immigrants in Sabah. Suggestion as to how to deal with the Filipinos are also included.

ISI KANDUNG

	MUKA SURAT
PENGHARGAAN	i
SINOPSIS	iii
ISI KANDUNG	vii
SENARAI JADUAL	xii
SENARAI CARTA	xvii
SENARAI GAMBARAJAH	xix
SENARAI PETA	xx
SENARAI GAMBAR	xxi-xxiii

BAB 1 Pengenalan

1.1	Tujuan dan Bidang Kajian	1
1.2	Permasalahan Kajian	2
1.3	Pemilihan Kawasan Kajian	3
1.4	Kaedah Kajian	6
	1.4.1 Pengumpulan Data Sekunder	6
	1.4.2 Pengumpulan Data Primer	6
	1.4.3 Kesulitan Kajian	9
1.5	Kepentingan Kajian	12
1.6	Ulasan Kajian Lepas	13
	1.6.1 Kajian Mengenai Pendatang Asing	14
	1.6.2 Kajian Mengenai Pendatang Filipina	20
1.7	Rangka Teori dan Konsep	26
	1.7.1 Penghijrahan dan Pendatang	27
	1.7.2 Adaptasi Dan Asimilasi	34
	1.7.3 Politik	37

BAB 2 Penghijrahan Orang-Orang Filipina

2.1	Aliran Keluar Penduduk Filipina: Satu Tinjauan	41
-----	--	----

2.2	Penghijrahan Ke Malaysia	
2.2.1	Sebelum Sabah Merdeka	43
2.2.2	Selepas Sabah Merdeka	46
2.3	Taburan Pendatang Asing Di Sabah Dalam Tahun 1990 an	
2.3.1	Taburan Mengikut Sektor Pekerjaan	70
2.3.2	Taburan Mengikut Wilayah	74
2.4	Latar Belakang Kawasan Kajian	
2.4.1	Daerah Lahad Datu	76
2.4.2	Kampung Bakau	80
2.4.3	Pentadbiran Kampung Bakau	83
BAB 3	Latar Belakang Pendatang Filipina Di Kampung Bakau	
3.1	Kumpulan Etnik dan Tempat Asal	85
3.2	Bahasa	90
3.3	Agama	92
3.4	Ahli Rumah Tangga	94
3.5	Umur Ahli Rumah Tangga	96
3.6	Rumah dan Taraf Pemilikan	97
3.7	Identiti Peribadi Responden	
3.7.1	Umur dan Jantina	108
3.7.2	Taraf Perkahwinan	110
3.7.3	Tingkat Pendidikan dan Kemahiran	111
3.7.4	Tingkat Kemahiran	117
3.7.5	Taraf Kewarganegaraan Responden	119
BAB 4	Proses Penghijrahan	
4.1	Sumber Maklumat Mengenai Sabah	121
4.2	Tahun Berhijrah Ke Sabah	123
4.3	Pengangkutan	127
4.4	Cara Datang Ke Sabah	136
4.5	Jangka Masa dan Pengalaman Penghijrahan	137
4.6	Tempat Bertolak, Singgah dan Mendarat	143
4.7	Teman Semasa Berhijrah	149
4.8	Orang Yang Menanti Semasa Sampai di Sabah	150

4.9	Sebab-Sebab Penghijrahan	
4.9.1	Sebab Meninggalkan Filipina: Faktor Tolakan	152
4.9.2	Sebab Meninggalkan Filipina: Faktor Tarikan	157
4.10	Kajian Kes Tiga Orang Responden	161-166

BAB 5 Ekonomi

5.1	Pengenalan	167
5.2	Jenis Pekerjaan Di Filipina	167
5.3	Sektor Pekerjaan Di Sabah	170
5.4	Cara Mendapat Kerja	173
5.5	Pekerjaan Makan Gaji	176
5.5.1	Buruh Binaan	178
5.5.2	Buruh Kilang	179
5.5.3	Buruh Balak Atau Kem Balak	180
5.5.4	Lain-Lain	182
5.6	Kerja Sendiri Atau Kerja Informal	184
5.6.1	Berniaga	185
5.6.2	Pemandu Teksi	197
5.6.3	Berkebun	197
5.6.4	Nelayan	198
5.6.5	Lain-Lain	199
5.6.6	Pekerjaan Sambilan	202
5.7	Kerja-Kerja Yang Pernah Disandang	203
5.8	Pendapatan dan Perbelanjaan Bulanan Isi Rumah	205
5.9	Pemilikan Harta Benda Di Sabah	208
5.10	Harta Yang Masih Dimiliki Di Filipina	210

BAB 6 Hubungan Sosial Dan Budaya

6.1	Pengenalan	213
6.2	Di Peringkat Kampung	
6.2.1	Hubungan Dengan Jiran Sekampung	213
6.2.2	Penyertaan Dalam Aktiviti-Aktiviti Sosial Di Peringkat Komuniti	218

6.2.3	Penyertaan Dalam Pertubuhan Sosial	219
6.3	Di Peringkat Luar Komuniti	
6.3.1	Hubungan Dengan Saudara Mara Di Sabah	231
6.3.2	Bantuan Saudara Mara Semasa Berhijrah Ke Sabah	235
6.3.3	Hubungan Dengan Penduduk Kampung Lain	237
6.3.4	Hubungan Dengan Etnik Lain	239
6.4	Hubungan Dengan Negara Asal	
6.4.1	Keluarga Rapat Di Filipina	243
6.4.2	Pulang Ke Filipina	245
6.4.3	Kiriman Wang	248
6.4.4	Menerima dan Mengirim Surat	253
6.4.5	Menerima dan Mengirim Barang	255

BAB 7 Penyertaan Politik Dan Kesan Terhadap Kestabilan Politik Tempatan

7.1	Pengenalan	258
7.2	Penyertaan Dalam Pertubuhan Politik	258
7.3	Sebab-Sebab Penyertaan Politik	
7.3.1	Mendapatkan Perlindungan	262
7.3.2	Mendapatkan Kewarganegaraan Malaysia Atau Kad Pengenalan	264
7.3.3	Mendapatkan Bantuan Material	277
7.4	Penerimaan Pendatang Filipina Oleh Pemimpin-Pemimpin Politik	282
7.5	Reaksi Penduduk Tempatan	287
7.5.1	Reaksi Positif	288
7.5.2	Reaksi Negatif	289

BAB 8 Kesimpulan

8.1	Penemuan Kajian	
8.1.1	Mengikut Teori Penghijrahan	297
8.1.2	Proses Adaptasi Dan Asimilasi	300
8.2	Masa Depan Pendatang Filipina	306
8.3	Cadangan	309

BIBLIOGRAFI	312-326
LAMPIRAN	327-393
BORANG SOAL SELIDIK	394-417

SENARAI JADUAL

<u>Jadual</u>	<u>Muka Surat</u>
Jadual 2.1 : Negara-Negara Pengeksport Buruh Di Asia Tenggara	42
Jadual 2.2 : Jumlah Pelarian Filipina Di Bandar Utama Di Sabah 1972-1976	49
Jadual 2.3 : Penduduk Mengikut Taraf Kewarganegaraan Dan Migrasi Masuk Dari Luar Negeri Di Seluruh Malaysia-Banci Penduduk Malaysia 1991	57
Jadual 2.4 : Jumlah Pelarian Dan Pendatang Tanpa Izin Filipina Di Sabah Pada 1972 Hingga 1990	59
Jadual 2.5 : Gerakan Penyelidikan Dan Pendaftaran Pendatang Asing Di Sabah Pada Julai 1987- Jun 1990	59
Jadual 2.6 : Taburan Warga Negara Asing Mengikut Sempadan Pentadbiran Bahagian Dan Daerah Di Sabah 1991	62
Jadual 2.7 : Statistik Pendatang Filipina Yang Berdaftar Di Jabatan Imigresen Sabah	69
Jadual 2.8 : Bilangan Buruh Yang Berdaftar Di Sabah Tahun 1996	70
Jadual 2.9 : Jumlah Pekerja Yang Berdaftar Di Jabatan Buruh Sabah Pada Tahun 1996	71
Jadual 2.10 : Bilangan Majikan Dan Pekerja Didaftar Di Jabatan Buruh Sabah Setakat 1995	73
Jadual 2.11 : Taburan Warga Negara Asing Mengikut Sempadan Pentadbiran Bahagian Dan Daerah Di Seluruh Sabah Banci Penduduk 1991	75
Jadual 2.12 : Petempatan Dan Jumlah Penduduk	80
Jadual 2.13 : Petempatan Setinggan Di Kawasan Pencukaian Majlis Daerah Lahad Datu 1995	81
Jadual 3.1 : Pecahan Kumpulan Etnik Responden	87

Jadual 3.2	:	Tempat Asal Responden Sebelum Berhijrah Ke Sabah	88
Jadual 3.3	:	Bahasa Perhubungan Seharian	91
Jadual 3.4	:	Isi Rumah Responden	94
Jadual 3.5	:	Peringkat Umur Setiap Isi Rumah	96
Jadual 3.6	:	Taraf Pemilikan Rumah Responden	98
Jadual 3.7	:	Tempoh Mula Dan Kos Pembinaan Rumah Responden	105
Jadual 3.8	:	Kos Pembinaan Rumah Responden	106
Jadual 3.9	:	Harga Rumah Dan Masa Pembelian	107
Jadual 3.10	:	Taburan Umur Responden	109
Jadual 3.11	:	Status Perkahwinan Responden	110
Jadual 3.12	:	Tahap Pendidikan Responden	112
Jadual 3.13	:	Kemahiran Berbahasa, Menulis Dan Membaca	113
Jadual 3.14	:	Tahap Pendidikan Isi Rumah Di Kampung Bakau	115
Jadual 3.15	:	Tingkat Kemahiran Responden	118
Jadual 3.16	:	Taraf Kewarganegaraan Responden Dan Isteri	119
Jadual 4.1	:	Sumber Maklumat Mengenai Negeri Sabah	122
Jadual 4.2	:	Tahun Penghijrahan Responden Dan Isteri Ke Sabah	125
Jadual 4.3	:	Jenis Kenderaan Semasa Penghijrahan	135
Jadual 4.4	:	Cara Berhijrah Ke Sabah	137
Jadual 4.5	:	Jangka Masa Penghijrahan Atau Pelayaran Ke Sabah	139
Jadual 4.6	:	Tempat Bertolak Dan Disinggahi Oleh Responden Mengikut Jenis Kenderaan	143
Jadual 4.7	:	Tempat-Tempat Pendaratan Di Sabah	147

Jadual 4.8	: Teman Responden Semasa Berhijrah Ke Sabah	150
Jadual 4.9	: Orang Yang Menanti Responden Semasa Mula-Mula Sampai Ke Sabah	151
Jadual 4.10	: Alasan-Alasan Berhijrah Ke Sabah	154
Jadual 5.1	: Jenis Pekerjaan Responden Semasa Di Negara Filipina	168
Jadual 5.2	: Sebab-Sebab Responden Memilih Pekerjaan Sekarang	172
Jadual 5.3	: Cara Mendapatkan Pekerjaan Makan Gaji	174
Jadual 5.4	: Jenis-Jenis Pekerjaan Responden Dalam Sektor Makan Gaji	177
Jadual 5.5	: Tempat Responden Berkerja Dalam Sektor Formal Di Daerah Lahad Datu	181
Jadual 5.6	: Pendapatan Dalam Sektor Informal	185
Jadual 5.7(a)	: Jenis Perniagaan Responden Mengikut Pendapatan Dan Tempat Berniaga	186
Jadual 5.7(b)	: Cara Perniagaan Dijalankan Oleh Responden	188
Jadual 5.8	: Jenis Kerja Sambilan Responden Mengikut Pendapatan	202
Jadual 5.9	: Kerja Yang Pernah Disandang Oleh Responden Semasa Di Sabah	204
Jadual 5.10	: Pendapatan Dan Perbelanjaan Isi Rumah	207
Jadual 5.11	: Jenis Harta Benda Yang Dimiliki Oleh Responden	209
Jadual 5.12	: Harta Yang Masih Dimiliki Di Negara Asal	210
Jadual 5.13	: Harta Lain Yang Masih Dimiliki Di Filipina	211
Jadual 6.1	: Kejiraninan Responden	214
Jadual 6.2	: Cara Responden Mengenali Jiran	215
Jadual 6.3	: Sebab-Sebab Responden Menziarahi Jiran	216

Jadual 6.4	: Bahasa Yang Digunakan Berinteraksi Dengan Jiran	217
Jadual 6.5	: Aktiviti-Aktiviti Sosial Yang Diikuti Sendiri Oleh Responden	218
Jadual 6.6	: Aktiviti Yang Disertai Oleh Responden	220
Jadual 6.7	: Orang Yang Ditemui Oleh Responden Semasa Kesusaahan	228
Jadual 6.8	: Aktiviti-Aktiviti Yang Dilakukan Oleh Responden	230
Jadual 6.9	: Saudara Mara Responden Mengikut Daerah Di Sabah	232
Jadual 6.10	: Sebab-Sebab Responden Menziarahi Saudara Mara	234
Jadual 6.11	: Jenis Bantuan Yang Diberikan Oleh Saudara Mara Semasa Responden Mula Sampai Di Sabah	236
Jadual 6.12	: Sebab Responden Mengenali Penduduk Kampung Lain	238
Jadual 6.13	: Sebab Responden Tidak Kenal Penduduk Kampung Lain	239
Jadual 6.14	: Hubungan Responden Dengan Etnik Lain	240
Jadual 6.15	: Sambutan Responden Terhadap Pengkaji (Etnik Lain)	242
Jadual 6.16	: Keluarga Rapat Responden Di Filipina	244
Jadual 6.17	: Kekerapan Responden Pulang Ke Filipina	245
Jadual 6.18	: Wang Yang Dibawa Pulang Ke Filipina	247
Jadual 6.19	: Kekerapan Responden Mengirim Wang Ke Filipina	249
Jadual 6.20	: Jumlah Wang Yang Dikirim Oleh Responden Ke Filipina	251
Jadual 6.21	: Cara Menghantar Wang Kiriman	252
Jadual 6.22	: Kekerapan Dan Jumlah Wang Kiriman Yang Di Terima Responden	252

Jadual 6.23 : Penerimaan Dan Kiriman Surat	254
Jadual 6.24 : Kiriman Dan Jumlah Harga Barang	255
Jadual 6.25 : Penerimaan Dan Jumlah Harga Barang	256
Jadual 7.1 : Penyertaan Dalam Pertubuhan Politik	260
Jadual 7.2 : Jangka Masa Mendapat Kad Pengenalan Biru Dari Tahun Mulai Sampai Ke Sabah	267
Jadual 7.3 : Cara Mendapatkan Kad Pengenalan Biru (Warga Negara)	274
Jadual 7.4 : Parti Politik Yang Dikatakan Pernah Memberi Wang Kepada Responden	278
Jadual 7.5 : Janji-Janji Politik Yang Diterima Oleh Responden	281
Jadual 7.6 : Bilangan Warga Asing Dan Tempatan Yang Mendapatkan Rawatan Di Hospital Daerah Lahad Datu, Sabah.	291
Jadual 7.7 : Kadar Bayaran Perubatan Hospital Daerah Lahad Datu	292
Jadual 7.8 : Statistik Jenayah Yang Dilakukan Oleh Warga Filipina Dan Tempatan Pada Tahun 1990 Hingga April 1996 Di Lahad Datu, Sabah	294

SENARAI CARTA

<u>Carta</u>		<u>Muka Surat</u>
Carta 2.1 : Bar Menunjukkan Jumlah Pelarian & Pendatang Asing Filipina Di Sabah Pada 1977 Hingga 1990		60
Carta 2.2 : Bar Menunjukkan Statistik Pendatang Tanpa Izin Filipina Yang Berdaftar Di Jabatan Imigresen Di Seluruh Sabah		69
Carta 3.1 : Pai Menunjukkan Etnik Pendatang Tanpa Izin Filipina Di Sabah		86
Carta 3.2 : Bar Menunjukkan Agama Pendatang Tanpa Izin Filipina Sabah		92
Carta 3.3 : Pai Menunjukkan Agama Pendatang Filipina Di Kampung Bakau		93
Carta 3.4 : Pai Menunjukkan Bentuk Keluarga Setiap Isi Rumah		95
Carta 3.5 : Pai Menunjukkan Pembahagian Peringkat Umur Setiap Isi Rumah Pendatang Filipina Di Kampung Bakau		97
Carta 3.6 : Pai Menunjukkan Jantina Responden		109
Carta 5.1 : Pai Menunjukkan Kategori Pekerjaan Responden Sekarang		171
Carta 5.2 : Pai Menunjukkan Bilangan Isi Rumah Yang Berkerja		206
Carta 6.1 : Pai Menunjukkan Saudara Mara Responden Di Sabah		232
Carta 6.2 : Pai Menunjukkan Penziarahan Saudara Mara		233
Carta 6.3 : Pai Menunjukkan Bantuan Saudara Mara Masa Mula Datang Ke Sabah		236
Carta 6.4 : Pai Menunjukkan Keluarga Rapat Responden Di Filipina		243
Carta 7.1 : Pai Menunjukkan Penglibatan Warga Negara Dalam Pertubuhan Politik		260

Carta 7.2	: Pai Menunjukan Taraf Kewarganegaraan Responden	266
Carta 7.3	: Bar Menunjukkan Bilangan Kes Kad Pengenalan Palsu Di Seluruh Sabah Pada Tahun 1993 Hingga April 1996	273
Carta 7.4	: Pai Menunjukkan Daerah Yang Mengeluarkan Kad Pengenalan Resoponden	276
Carta 7.5	: Pai Menunjukkan Responden Yang Pernah Menerima Wang Dari Ahli Politik	277
Carta 7.6	: Bar Menunjukkan Bilangan Warga Asing Dan Tempatan Yang Mendapat Rawatan Di Hospital Daerah Lahad Datu Sabah	291

SENARAI GAMBARAJAH

<u>Gambarajah</u>		<u>Muka Surat</u>
Gambarajah 1.1 :	Faktor-Faktor Tempat Asal, Tempat Tuju Dan Halangan Perjalanan Dalam Migrasi Mengikut Teori Migrasi Lee's	33
Gambarajah 2.1 :	Proses Pembentukan Kampung Bakau, Di Lahad Datu, Sabah	83
Gambarajah 3.1 :	Model 1: Bentuk dan Saiz Rumah Sewa Pendatang Filipina	100
Gambarajah 3.2 :	Model II: Bentuk dan Saiz Rumah Sewa Pendatang Filipina	101
Gambarajah 3.3 :	Model III: Bentuk dan Saiz Rumah Persendirian Milik Pendatang Filipina	102
Gambarajah 3.4 :	Model IV: Bentuk dan Saiz Rumah Persendirian Milik Pendatang Filipina	103
Gambarajah 3.5 :	Model V: Bentuk dan Saiz Rumah Persendirian Milik Pendatang Filipina	104
Gambarajah 4.1 :	Lansa	129
Gambarajah 4.2 :	Kumpit	131
Gambarajah 4.3 :	Tempel	133
Gambarajah 4.4 :	Tempel Yang Menggunakan Injin Sangkut	134
Gambarajah 6.1 :	Organisasi JKKK/JKKKMP Kg. Bakau, Kg. Puyut & Kg. Panji	223
Gambarajah 8.1 :	Menunjukkan Faktor-Faktor Penyebab Penghijrahan Orang-Orang Filipina Berdasarkan Aplikasi Teori Lee's Dalam 'Decision-Making Theory Of Migration'	299

SENARAI PETA

<u>Peta</u>		<u>Muka Surat</u>
Peta 1.0 : Menunjukkan Sempadan Pentadbiran Daerah		xxiv
Peta 1.1(a) : Menunjukkan Kedudukan Kampung Bakau Dan Bandar Lahad Datu Di Sabah		4
Peta 1.1 (b) : Kedudukan Kampung Bakau Di Bandar Lahad Datu, Sabah		5
Peta 2.1 : Menunjukkan Kedudukan Daerah Lahad Datu		77
Peta 2.2 : Kedudukan Negeri Sabah Dan Negara Filipina		79
Peta 3.1 : Kedudukan Tempat Asal Dan Kepulauan Selatan Filipina		89
Peta 4.1 : Tempat Bertolak dan Disinggahi Semasa Berhijrah Ke Sabah		145
Peta 4.2 : Tempat-Tempat Pendaratian Di Sabah		148

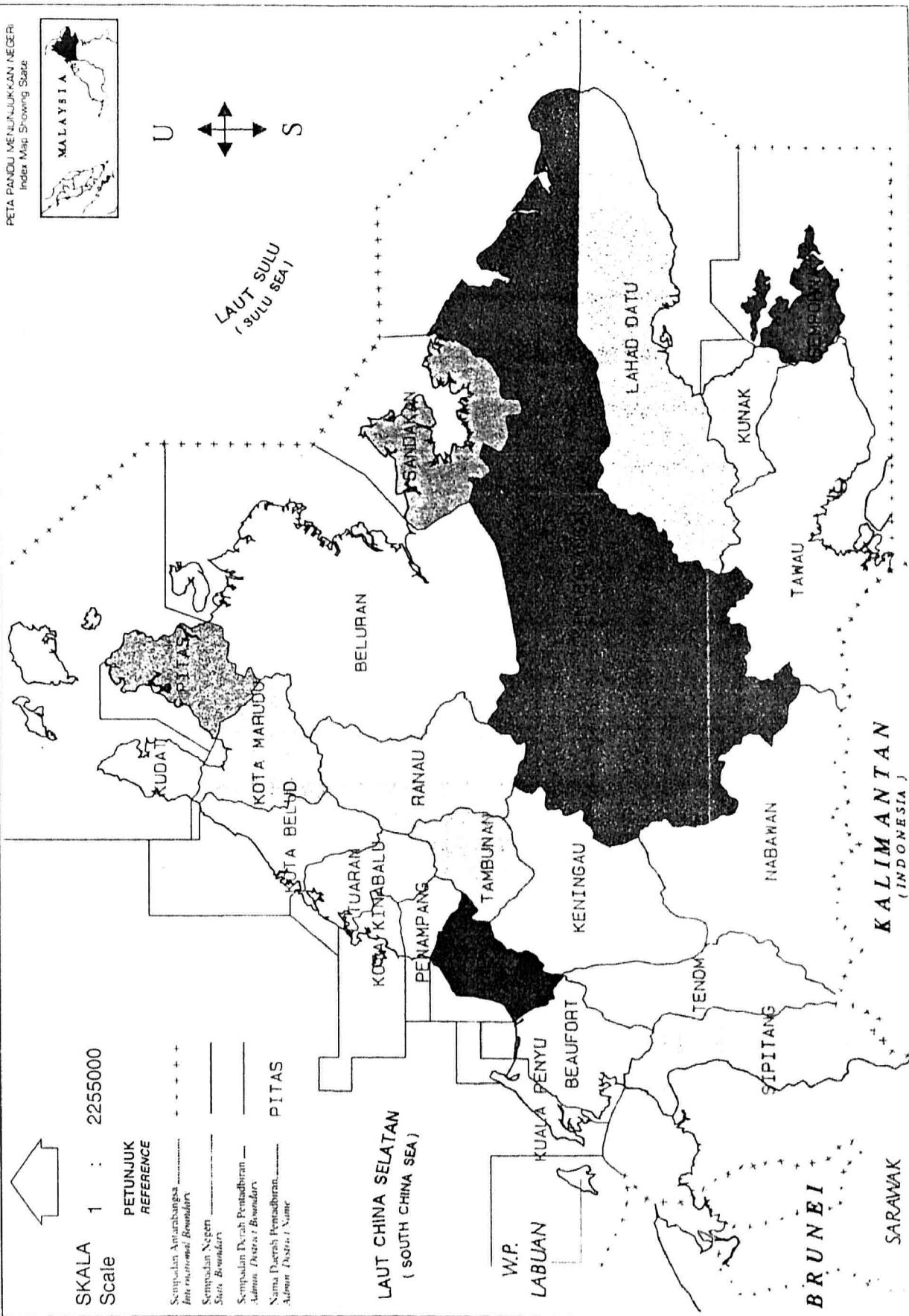
SENARAI GAMBAR

<u>Gambar</u>		<u>Muka Surat</u>
Gambar 1	: Bandar Lahad Datu (1996): Mempunyai Kira-Kira 80,000 Pendatang Tanpa Izin Dari 165,000 Orang Penduduk	327
Gambar 2	: Kawasan Kajian (1996): Kampung Bakau, Lahad Datu Mempunyai Kira-Kira 4,000 Penduduk.	327
Gambar 3	: Bentuk Rumah Pendatang Filipina (1996): Pandangan Dari Jarak Dekat Di Kampung Bakau.	328
Gambar 4	: Bentuk Rumah Pendatang Filipina (1996): Dimikili Oleh Pendatang Filipina Yang Menetap Lebih 15 Tahun Di Kg. Bakau.	328
Gambar 5	: Rumah-Rumah Yang Baru Dibina Kawasan Paya Bakau: Ruang Kosong Yang Masih Ada Kemungkinan Akan Didiami Oleh Pendatang Baru.	329
Gambar 6	: Bentuk Rumah Pendatang Filipina: Rumah Yang Berkedudukan Ketiga Dari Kiri (Tengah) Merupakan Rumah Yang Dibeli Oleh Pendatang Baru (Berharga Rm 400 Dengan Saiz 8 X 8 Kaki Persegi)	329
Gambar 7	: Bentuk Rumah Pendatang Filipina: Rumah Yang Dibeli Oleh Pendatang Baru Berharga Rm 400 Dengan Saiz 8 X 8 Kaki Persegi Pandangan Dari Jarak Dekat.	330
Gambar 8	: Pemandangan Keadaan Kawasan Kajian: Kedudukan Rumah Mereka Kurang Teratur, Usang Dan Sesak.	330
Gambar 9	: Kampung Sabah Baru (1996): Merupakan Penempatan Pendatang Filipina 5 Km Dari Bandar Lahad Datu.	331
Gambar 10	: Kawasan Kampung Sabah Baru (1996): Penempatan Yang Dibuka Pada Tahun 1993 Setelah Umno Masuk Ke Sabah. (Kebanyakan Penduduk Kampung Ini Berasal Dari Kampung Ipil).	331

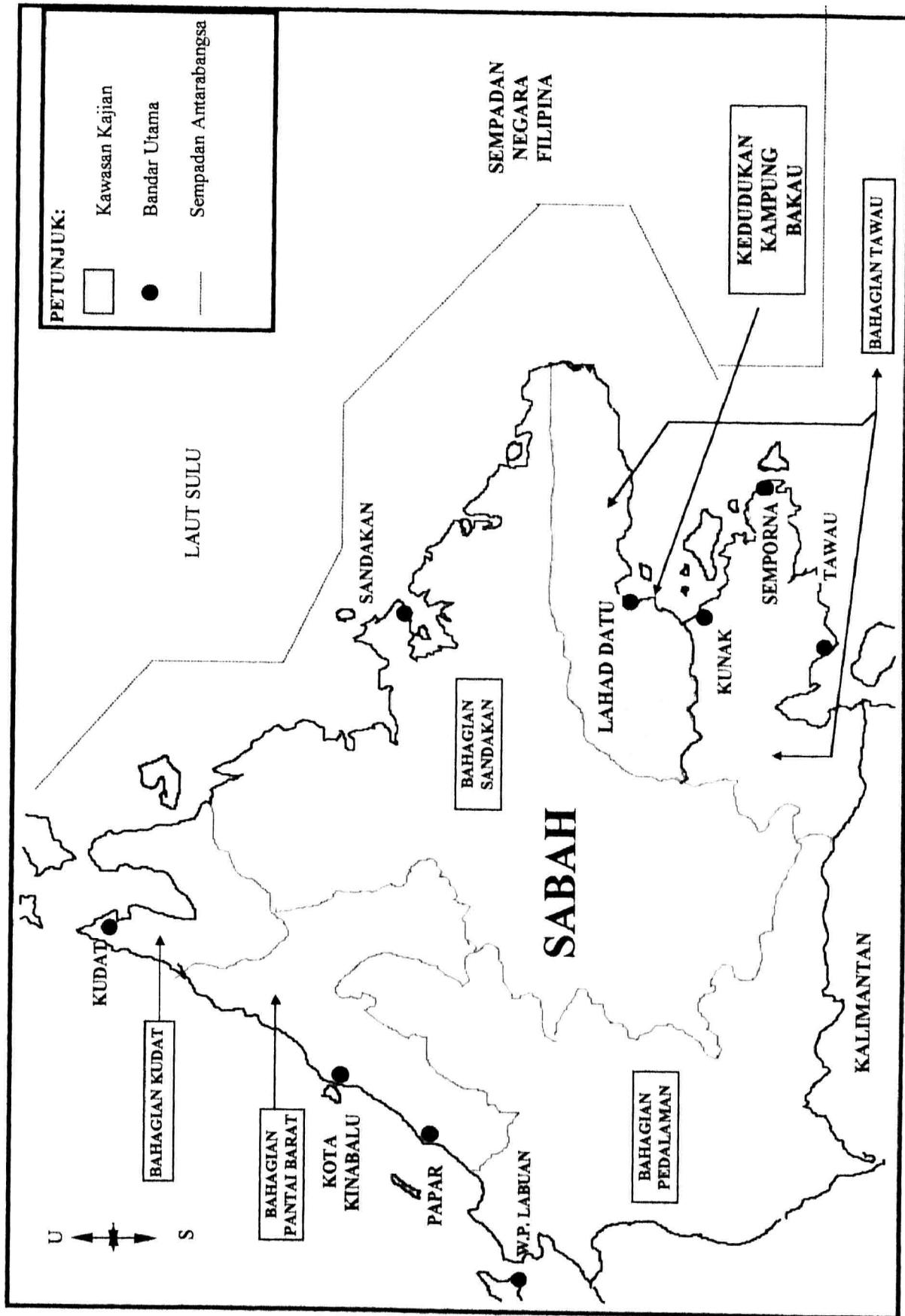
Gambar 11 :	Pemandangan Kampung Ipil (Dari Udara): Merupakan Perkampungan Pendatangan Filipina Yang Sebahagiannya Telah Dirobohkan Untuk Pembinaan Pelabuhan Di Daerah Lahad Datu.	332
Gambar 12 :	Kawasan Kampung Singahmata (1996): Merupakan Perkampungan Pendatang Filipina Yang Pernah Mengalami Kerbakaran Pada Tahun 1991.	332
Gambar 13 :	Pusat Pentadbiran Jkkk Kg Panji, Kg.Puyut & Kg. Bakau: Digunakan Oleh Penduduk Untuk Menjalankan Aktiviti-Aktiviti Sosial & Politik.	333
Gambar 14 :	Bendera Parti Yang Disokong: Pendatang Filipina Yang Mendapat Warga Negara Malaysia Sen-tiasa Memberi Sokongan Terhadap Parti Politik Memerintah, Mereka Pernah Menjadi Penyokong Parti Usno, Berjaya, PBS Dan Kini Umno.	333
Gambar 15 :	Keadaan Kampung Bakau: Sebahagian Rumah Yang Dimiliki, Kelihatan Cantik Dan Mewah.	334
Gambar 16 :	Keadaan Rumah-Rumah Di Kampung Bakau.	334
Gambar 17 :	Majlis Kenduri Aqiqah Dan Berkhatan: Para Tetamu Yang Sedang Menjamah Hidangan Yang Disediakan.	335
Gambar 18 :	Keluarga Puan Siti Hadang (Pendatang Tanpa Izin): Beliau Menjalankan Kegiatan Menjaja Rokok, Minuman Dan Kuih-Muih Juga Berkerja Sebagai Pembantu Rumah Sambilan Dengan Gaji RM 100 Sebulan Untuk Kerja Mencuci Pakaian Dari Jam 2.00 Pm - 4.00 Pm.	335
Gambar 19 :	Sekolah Menengah Kebangsaan Agaseh, Lahad Datu: Sepuluh Peratus Daripada 2,000 Orang Pelajarnya Adalah Warga Negara Filipina.	336
Gambar 20 :	Sek. Rendah Kebangsaan Pekan I & III, Lahad Datu: Sekolah Yang Paling Ramai Dihadiri Oleh Anak-Anak Pendatang Filipina.	336
Gambar 21 :	Rumah Yang Dimiliki Oleh Pendatang Filipina: Mereka Baru Menetap Selama 6 Bulan Di Sabah Dan Rumah Mereka Dibina Sekadar Tempat Belindung Sahaja.	337

Gambar 22 : **Rangka Rumah Yang Sedang Dibina:** Oleh Pendatang Filipina Pertumbuhan Rumah Di Kampung Ini Bagaikan Cendewan. 337

MAP SHOWING ADMINISTRATIVE DISTRICT BOUNDARY

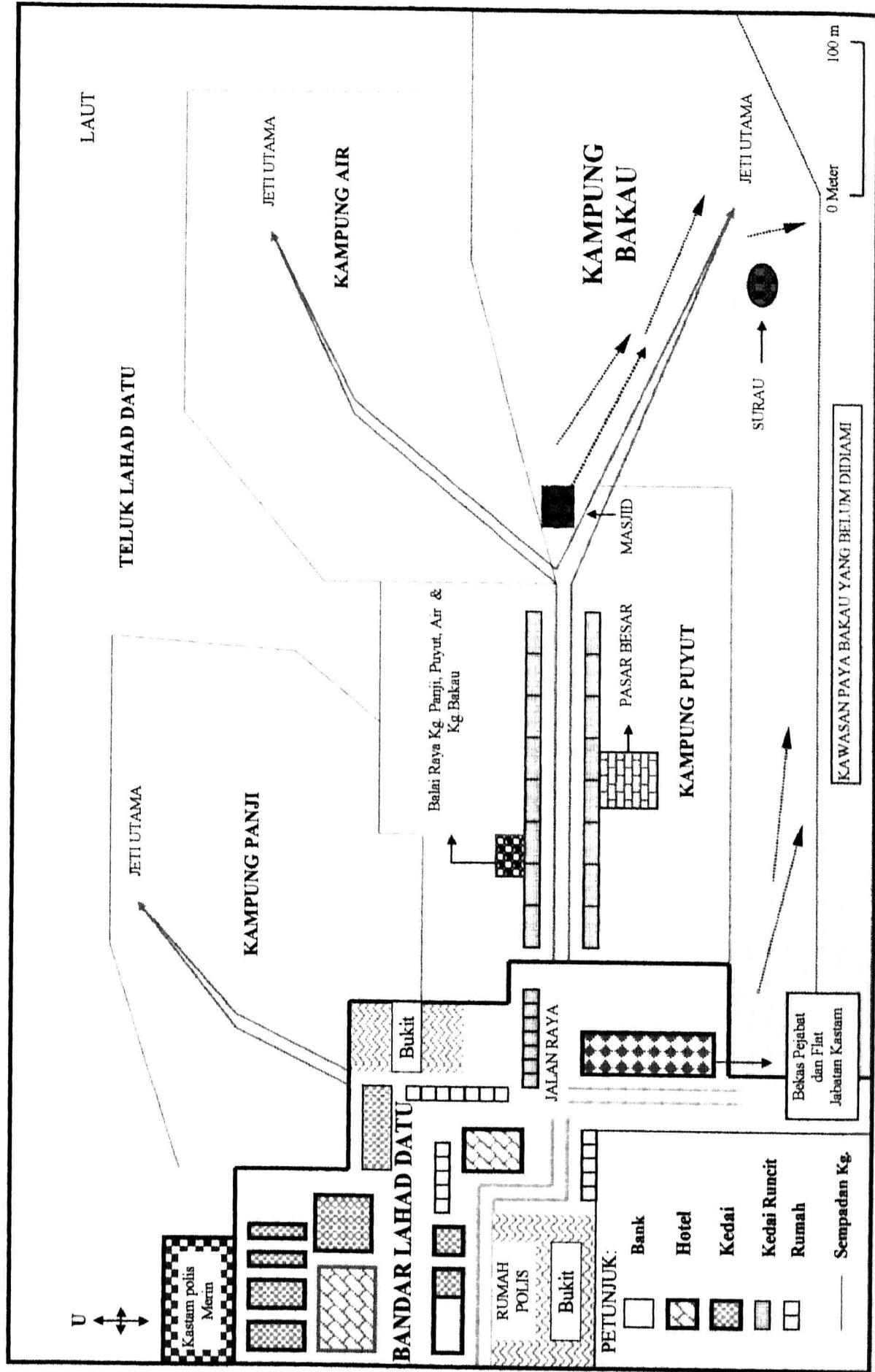

PETA 1.1(a)
MENUNJUKKAN KEDUDUKAN DAERAH LAHAD DATU DAN KAWASAN KAJIAN

Sumber: Dilukis sendiri oleh pengkaji
(Peta tidak mengikut skala)

**PETA 1.1 (B):
KEDUDUKAN KAMPUNG BAKAU DARI BANDAR LAHAD DATU, SABAH**

Sumber diberikan oleh Pengaju pada 30 Jun 1996
(Perlu untuk memerlukan saksi)

KAWASAN KAJIAN

PERSAMPELAN KAJIAN

NOTA

► Peta ini adalah gambaran awal dan masih dalam proses penyelidikan.

LAMPIRAN 20

**PROSES PENGHIJRAHAN DAN ASIMILASI
PENDATANG FILIPINA DI LAHAD DATU
SABAH**

**KAJIAN
SEBAGAI MEMENUHI SYARAT
IJAZAH TINGGI**

**(MA. ANTHROPOLOGY & SOCIOLOGY)
UNIVERSITY OF MALAYA
1996/1997**

NAMA PENGKAJI; ENCIK ZULKIFLIE HASSAN

**PENUNTUT IJAZAH TINGGI
JABATAN ANTROPOLOGI DAN SOSIOLOGI
UNIVERSITI MALAYA
59100 KUALA LUMPUR.
TEL NO 088-913379**

**NAMA PENYELIA; PROFESOR DR AZIZAH KASSIM
JABATAN ANTROPOLOGI DAN SOSIOLOGI
UNIVERSITI MALAYA
59100 KUALA LUMPUR
TEL NO 03-7188803
FAX 03-7573661**

NO. RESPONDEN

**[.....]
TARIKH TEMU BUAL**

[...../...../1996]

SOAL SELIDIK KAJIAN SOSIOLOGI

A. LATAR BELAKANG PERIBADI

1. Nama Responden :

(Terdiri orang yang menyara keluarga, suami/isteri/anak)

2. Umur : (Nyatakan)

- 1. < 21 Tahun
- 2. 21 hingga 30 Tahun
- 3. 31 hingga 40 Tahun
- 4. 41 hingga 50 Tahun
- 5. 51 hingga 60
- 6. 60 keatas

[.....]

3. Jentina :
1. Lelaki
2. Perempuan

[.....]

4. Tarikh Lahir :

5. Taraf Perkahwinan:

- 1. Bujang
- 2. Berkahwin
- 3. Duda
- 4. Janda

[.....]

6. Suka Kaum/ Etnik :

7. Agama:
1. Islam
2. Kristian
3. Budha
4. Lain-lain (Nyatakan):

[.....]

8. Tempat Tinggal sebelum ke Sabah;

1. Kampung :

2. Daerah :

3. Kepulauan:

- (Sambungan lampiran 20)**
9. Taraf Pendidikan: 1. Tiada Pendidikan Formal
 2. Sekolah Rendah
 3. Sekolah Menengah Rendah
 4. Sekolah Menengah Tinggi
 5. Kolej
 6. Universiti
 7. Lain-lain (Nyatakan):
 [.....]

10. Kebolehan berbahasa, menulis dan membaca; ()

Kebolehan	Bahasa Melayu	Bahasa Inggeris	Bahasa Tagalog	Bahasa Cina	Bahasa Kadazan	Lain-Lain (Nyatakan)
Berbahasa						
Menulis a) Rumi b) Jawi						
Membaca						

11. Bahasa yang digunakan dalam perhubungan sehari-hari;

12. Tingkat Kemahiran :

Kemahiran Yang Dimiliki	Tandakan (✓)	Nyatakan jika perlu	Kemahiran diperolehi Tandakan (✓)	
	Ya		Negara Asal	Sabah
a) Tukang Kayu/Besi (nyatakan)				
b) Kraftangan (nyatakan)				
c) Menggunakan Senjata/pisau (Nyatakan)				
d) Seni Pertahanan Diri (Nyatakan)				
e) Ilmu Magic/Sihir (Nyatakan)				
f) Lain-lain (Nyatakan)				

13. Taraf Warganegara:

1. Malaysia
2. Kerayatan Sementara (*Pemegang Kad Pengenalan Merah*)
3. Pendatang Sementara/Pelarian (*Pemegang Kad Sementera*)
4. Pendatang Tanpa Izin

(Sambungan lampiran 20)

Latar Belakang Responden 3

Warganegara	Taraf Warganegara	Warna I/C	Tarikh Permohonan (I/C)	Tarikh Dikeluarkan (I/C)	Dacrah Yg Keluarkan I/C
Ketua Rumah					
Isteri/Suami					
Anak Pertama Ke-2 Ke-3 Ke-4 Ke-5					
Ayah: Suami Isteri					
Emak: Suami Isteri					

-Warna Kad Pengenalan: B- Biru H- Hijau C- Coklat
M- Merah K- Kuning

14. Jika anda bukan pemegang kad pengenalan biru, adakah anda; (✓)

- a) Ingin Menetap di Sabah [.....]
- b) Tidak Ingin Menetap
 - i) Mahu Berhijrah Ke Negara Lain [.....]
 - ii) Kembali Semula Ke Negara Asal [.....]
- c) Tidak Pasti [.....]

15. Jika anda memiliki kad pengenalan biru, bagaimana anda melayakkan diri menjadi warganegara Malaysia (✓).

- a) Sampai di Sabah sebelum Sabah mencapai kemerdekaan [.....]
- b) Di lahirkan di Sabah Sebelum Sabah Merdeka [.....]
- c) Kelayakan Melalui Permohonan Taraf Warganegara;*
 - i) Sudah lama menetap di Sabah (Nyatakan berapa tahun;.....) [.....]

(Sambungan lampiran 20)

Proses Penghijrahian 5

iv) Lain-Lain Pinjaman [] v) Pinjaman Dan Simpanan []

c) Kemudahan-Kemudahan Yang Disediakan Oleh Agensi (✓);

- i) Tempat Tinggal Sementara (Di) [.....]
- ii) Latihan/Kursus (Jelaskan ;.....) [.....]
- iii) Mendapatkan Pekerjaan (Jelaskan Jenis;.....) [.....]
- iv) Mendapatkan Visa/Permit Kerja/Pasport [.....]
- v) Lain-Lain (Nyatakan;.....) [.....]

21. Pengalaman Anda Dalam Perjalanan;

Kenderaan Yang Digunakan	Tempat Bertolak Di Filipina	Tempat Mula-Mula Sampai Di Sabah	Tempat-Tempat Yang Dilalui Semasa Perjalanan	Halangan-Halangan Ditempuh (✓)	
				Polis Merin/Laut	Imigresen Sabah
Kapal Terbang			- - -		
Kapal Laut			- - -		
Feri			- - -		
Tongkang/Lansa			- - -		
Sampan			- - -		
Lain-Lain (Nyatakan)			- - -		

(Sambungan lampiran 20)

- ii) Berkahwin dengan orang tempatan [.....]
- iii) Sokongan daripada parti politik
(Nyatakan Parti dan Ahli Politik Yang Membantu.....)*
[.....]
- d) Lain-lain alasan
(Nyatakan;)
[.....]

B. PROSES PENGHIJRAHAN

16. Tarikh Bertolak Dari Filipina :Bulan:Tahun:

17. Tahun Mula Sampai Di Sabah :Bulan:Tahun:

18. Tempat Mula-Mula Mendarat Di Sabah :

19. Kenderaan Yang Digunakan Untuk Masuk Ke Malaysia (Sabah).

Jenis Kenderaan	Kos Penghijrahan (Pesos&RM)	Jangkama Perjalanan	Agensi Yang Dilukut (✓)		Cara Bayaran (✓)		Jumlah Ansuran (RM)/ Kekerapan Bayaran
			Sah	Tidak Sah	Sendiri	Tunai	
Kapal Terbang							
Kapal Laut							
Feri							
Tongkang/Lansa							
Sampan							
Lain-Lain							

20. Sekiranya Anda, Datang Secara Sah Melalui Agensi; Nyatakan ;

- a) Nama Agensi:
- b) Nyatakan Bagaimana Wang Tersebut Diperolehi (✓);
- i) Simpanan [] ii) Pinjam Kawan [] iii) Pinjam Keluarga []

22. Siapakah Yang Menanti Anda Semasa Mula-mula Sampai Di Sabah;

1. Agensi Yang Diikuti
2. Agensi Perkerjaan
3. Saudara Mara
4. Ahli Keluarga
5. Kawan-Kawan
6. Tiada
6. Lain-Lain (Nyatakan);.....

[.....]

23. Teman Semasa Berhijrah;

Teman Berhijrah	(✓)	Bilangan Orang
Isteri		
Suami		
Anak		
Saudara Mara		
Kawan		
Lain-Lain (Nyatakan)		

24. Nyatakan mengikut Keutamaan Sebab-Sebab Berhijrah Ke Malaysia;

1.
2.
3.
4.
5.

25. Apakah Anda Pernah Menetap Di Negeri Lain Sebelum Ini;

1. Ya
2. Tidak

[.....]

26. Jika Ya, Nyatakan;

1. Di Mana Tempatnya;

2. Berapa Lama:

Sebelum Berhijrah Ke Malaysia; Bagai Manakah Anda Mengetahui Maklumat Mengenai Keadaan (✓);

1. Kawan-Kawan [.....]
2. Saudara Mara [.....]
3. Akhbar [.....]
4. Majalah [.....]
5. Lain-Lain(Nyatakan,.....)

EGIATAN EKONOMI

Senis Perkerjaan Semasa Di Filipina (✓);

- a) Berniaga [.....] - Jelaskan; (*kerja yang dilakukan*)
- b) Bertani [.....] - Jelaskan; (*kerja yang dilakukan*)
- c) Buruh [.....] - Jelaskan; (*kerja yang dilakukan*)
- d) Kilang [.....] - Jelaskan; (*kerja yang dilakukan*)
- e) Kerajaan [.....] - Jelaskan; (*kerja yang dilakukan*)
- f) Tak Kerja [.....] - Jelaskan; (*kerja yang dilakukan*)
- g) Lain-Lain [.....] - Jelaskan; (*kerja yang dilakukan*)

Pendapatan Sebulan; Pesos (\$P) (RM)

Senis Perkerjaan Sekarang (✓);

1. Makan Gaji [.....]
2. Berkerja Sendiri [.....]

31. Jika Makan Gaji, Nyatakan ;

- a) Jenis Pekerjaan:
- b) Pendapatannya sebulan ; RM
- c) Nama Majikan ;
- d) Etnik/Suku Kaum Majikan :
- e) Alamat Tempat Kerja;

- f) Masa Kerja;
 - i) Mula Kerja: ii) Habis Kerja:
- g) Jarak Rumah Ke Tempat Kerja:(KM)
- h) Cara Pergi Ke Tempat Kerja;

31. Bagaimana Anda Mendapatkan Perkerjaan Tersebut ;Tanda (✓) Jika Ya;

- 1. Mencari Sendiri [.....]
- 2. Melalui Saudara-Mara [.....]
- 3. Melalui Rakan-Rakan [.....]
- 4. Melalui Agensi Perkerjaan [.....]
- 5. Ditawarkan Sendiri Oleh Agensi Perkerjaan [.....]
- 6. Iklan [.....]

32. Jika Melalui Agensi Perkerjaan, Nyatakan;

- a) Nama Agensi:
- b) Alamat Agensi:
- c) Bayaran Yang Dikenakan : RM.....

d) Syarat-Syarat Yang Dikenakan:

.....
.....
.....

33. Jika Berkerja Sendiri, Nyatakan;

a) Jenis Perkerjaan;

b) Pendapatan : RM

c) Alamat Tempat Kerja:

.....
.....

34. Adakah Anda Terlibat Dengan Kerja-kerja Sambilan;

1. Ya 2. Tidak [.....]

a) Apa Jenis Kerja Sambilan Yang Dilakukan;

b) Berapakah pendapatan yang diperolehi ; RM

c) Bila kerja ini dilakukan (Masa bermula hingga tamat);

35. Sekiranya Anda Berniaga, Nyatakan;

a) Jenis Perniagaan ;

b) Pendapatan : RM.....

c) Tempat Berniaga;

d) Orang Yang Membantu Berniaga (✓);

i) Suami [.....] ii) Isteri [.....]

iii) Adik Beradik [.....] iv) Keluarga [.....]

vi) Lain-Lain (Nyatakan;))

e) Berapakah Modal Permulaan Yang Digunakan ; RM

f) Siapakah Yang Memberi Modal (✓);

- i. Sendiri [.....] ii. Keluarga [.....]
iii. Kawan [.....] iv. Lain-Lain (Nyatakan;

g) Dari manakah, Anda Mendapatkan Barang-Barang Atau Bahan-Bahan Mentah Untuk Berniaga ;
.....
.....

h) Adakah barang-barang perniagaan dibeli secara (✓);

- i) Tunai [.....] ii) Kredit [.....]

i) Siapakah Yang Biasa Membeli Barang-Barang Yang Diniagakan;

j) Adakah Anda Mempunyai Lesen Perniagaan;

1. Ya 2. Tidak [.....]

k) Jika tidak Siapakah Yang Memberi Lesen Tersebut;

36. Nyatakan Sebab-Sebab Anda Memilih Perkerjaan Tersebut;

1.
2.
3.
4.

37. Apakah Masalah Yang Dialami Semasa Menjalankan Kerja;

.....
.....
.....
.....

38. Selain Daripada Kerja Sekarang, Apakah Jenis-jenis Kerja Yang Pernah Disandang;

1. 3.
2. 4.
5. 6.

39. Siapakah Rakan Sekerja Anda;

1. Bangsa Melayu	[.....]	2. Bangsa Cina	[.....]
3. Bangsa India	[.....]	4. Bangsa Filipina	[.....]
5. Lain-Lain (Nyatakan;)			

40. Bagaimana Hubungan Anda Dengan Rakan Sekerja;

1. Sangat Baik	2. Baik	
3. Biasa Sahaja	4. Tidak Baik	[.....]

D. Data Ahli Rumah Tangga Dan Permilikan Harta

41. Maklumat Mengenai Ahli Rumah Tangga;

Bil.	Umur (Tabun)	Jantina L/P	Hubungan	Tarikh Datang	Pendidikan	Perkerjaan	Pendapatan Bulanan (RM)	Belanja Bulanan (RM)
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								

Hubungan- Suami (S), Isteri (I), Anak (A), Abang (AB), Adik (AD), Kakak (K), Ipar (IP), Mentua (M), Ayah (AY), Emak (E).
- Menantu (MN), Sepupu (SP), Emak Saudara(ES), Bapa Saudara (BS), Cucu (C).

42. Adakah Anak Anda Bersekolah Di Sini?

1. Ya 2. Tidak [.....]

43. Jika Ya, Di Mana (Nyatakan):

44. Jika Tidak, Mengapa:

45. Adakah Anda Mempunyai Anak Di Filipina;

1. Ya 2. Tidak [.....]

Jika, Ya;

Bil	Tahap Pendidikan	Jenis Perkerjaan	Status Bujang/Kahwin	Bil.Ahli Keluarga
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				

46. Pemilikan Rumah, Nyatakan;

Jenis Pemilikan	Rumah Sendiri	Rumah Sewa
Tarikh: * Mula Beli/Bina/Sewa		
Harga: * Beli/Bina/Sewa Bulanan (RM)		
Cara Pembayaran Pembinaan		
Tuan Tanah		
Bangsa/Etnik Tuan Rumah		
Saiz Rumah		
Bilangan Bilik		
Saiz Bilik		
Saiz Dapur		
Saiz Ruang Tidur/Makan		

* Potong yang tidak berkenaan, - Kawasan Yang Ditorekkan Tidak Perlu Nyatakan.

47. Kemudahan-Kemudahan Asas Yang Disediakan (✓);

1. Paip Air [.....]
2. Api Elektrik [.....]
3. Tandas [.....]
4. Lain-Lain (Nyatakan:)

48. Adakah Anda Mempunyai Kenderaan;

1. Ya
2. Tidak [.....]

Jika Ya Nyatakan Jenis Kenderaan Yang Dimiliki Sekarang;

Jenis Kenderaan	Tanda (✓) Ada	Harga Beli (RM)	Cara Pembelian	Tahap Pemilikan (✓)		Etnik Pihak Penjual
				Baru	2nd Hand	
1. Kereta						
2. Motosikal						
3. Van						
4. Lori Kecil						
5. Basikal						
6. Bot Kecil						
7. Bot Besar						

49. Adakah Di Rumah Anda Terdapat Barang DiBawah Ini;

Jenis Barang	Ada (✓)	Lesen# (✓)	Harga Beli (RM)	Cara Bayaran	Tahap Pemilikan (✓)		Etnik Pihak Penjual
					Baru	2nd Hand	
1. Televisyen #							
2. Radio/Hipi #							
3. Peti Sejuk							
4. Ketuhar Letrik (oven)							
5. Mesin Basuh							
6. Periuk Letrik							
7. Kipas Angin							
8. Telefon							
9. Pendingin Udara							
10. Perakam Video							

11. Telefon Bimbit							
12. Kerusi Set							
13. Almari Perhiasan							
14. Lain-lain							

E. HUBUNGAN KEKELUARGAAN

50. Adakah Anda Masih Mempunyai Keluarga Rapat (ibu/bapa/adik/abang/kakak/anak) Di Filipina;

1. Ya

2. Tidak

[.....]

a) Jika Ya, Siapakah Mereka (✓):

1. Ibu

[.....]

2. Bapa

[.....]

3. Anak

[.....]

4. Adik-Beradik

[.....]

5. Lain-Lain (Nyatakan ;

b) Jika Tidak, Mengapa ;

51. Pernahkah Anda;

Tindakan	Ya ✓	Kekerapan	Tarikh	Kos*/ Jumlah (RM)	Jenis Barang	Kenderaan	Sebab-Sebab Ya/Tidak	Cara-Cara
Pulang Ke Filipina*								
Mengirim Wang Ke Filipina								
Menerima Wang Dari Filipina								
Mengirim Barang Ke Filipina								
Menerima Barang Dari Filipina								
Mengirim Surat Ke Filipina								
Menerima Surat Dari Filipina								

P/S Tidak Perlu Menjawab Pada Petak Yang Dilorekkan!

Cara Kiriman: 1. Surat 2. Wang Pos 3. Bank 4. Kawan Yg Pulang 5. Saudara Yg Pulang

52. Adakah Anda/Keluarga Anda Masih Memiliki Harta di Filipina (✓);

- a) Tanah (Nyatakan Siaz;.....) [.....]
- b) Rumah (Nyatakan Bilangan) [.....]
- c) Ladang/Kebun (Nyatakan Saiz;.....) [.....]
- d) Binatang Ternakan (Nyatakan Jumlah;.....) [.....]
- e) Barang Yang Digadai (Nyatakan Jenis;.....) [.....]
- f) Lain-Lain (Nyatakan;.....) [.....]

53. Adakah Anda Mempunyai Saudara Mara Di Malaysia

1. Ya 2. Tidak [.....]

a) Jika Ya, Di Mana Mereka Tinggal;

b) Adakah Anda Menziarahi Mereka;

1. Ya 2. Tidak [.....]

c) Sebab-Sebab Anda Menziarahi Mereka;

.....
.....

d) Jika Anda Tidak Menziarahi Mereka, Kenapa;

.....
.....

54. Adakah Saudara Mara Anda Di Sini Membantu, Ketika Anda Mula-Mula Datang Ke Sini?

1. Ya 2. Tidak [.....]

a) Jika Ya, Apakah Bantuan Yang Diberikan, Nyatakan;

b) Jika Tidak, Mengapa ;

F. HUBUNGAN DENGAN MASYARAKAT SETEMPAT

55. Adakah Anda Mengenali Jiran Sebelah Rumah Anda;

1. Ya 2. Tidak [.....]

a) Jika Ya, Siapakah Mereka, Tandakan (✓)

i) Rakyat Malaysia [.....]

ii) Rakyat Filipina [.....]

iii) Lain-Lain, Nyatakan:

b) Jika Tidak, Kenapa;

.....
(Jika soalan tidak, terus kepada soal no 59)

56. Bagaimana Anda Mengenali Jiran Itu;

57. Adakah Anda Menziarahi Mereka;

1. Ya 2. Tidak

a) Jika Ya, Mengapa (✓):

i) Berjalan-Jalan [.....]

ii) Majlis Kenduri [.....]

iii) Kemalangan/Sakit [.....]

iv) Kematian [.....]

v) Hari Raya [.....]

vi) Lain-Lain, Nyatakan;

58. Nyatakan Pandangan Anda Terhadap Jiran Anda;

.....
.....

59. Adakah Anda Mengenali Lain-Lain Penduduk Kampung Lain?

1. Ya 2. Tidak [.....]

a) Jika Ya, Bagaimana Anda Mengenali Mereka?

.....
b) Jika Tidak, Mengapa;

60. Bahasa Perhubungan Yang Digunakan Untuk Berhubung Dengan Masyarakat Kampung ini

1. Bahasa Suku Kaum Filipina [.....]
2. Bahasa Malaysia (Melayu) [.....]
3. Lain-Lain, Nyatakan;

61. Adakah Anda Menyertai Aktiviti Yang Diadakan Di Kampung Ini;

1. Bergotong Royong [.....]
2. Majlis Kenduri [.....]
3. Sukan [.....]
4. Pesta [.....]
5. Lain-Lain, Nyatakan;

62. Apakah Masalah Yang Biasa Dihadapi Di Tempat Tinggal anda?

.....
.....
.....

63. Apakah Bantuan Yang Anda Harapkan Daripada Kerajaan;

.....
.....
.....

64. Adakah Anda Menyertai Sebarang Persatuan atau Organisasi, Jika Ya Nyatakan Nama Setiap Persatuan itu;

Jenis Persatuan	Nama Persatuan	Jawatan/ keahlian	Yurum Keahlian	Berdas arkan (✓)	Kekerapan Perjumpaan Berapa X Sebulan	Tarikh Mula Keahlian	Tempat Perjumpaan/ Mesyuarat
Persatuan Belia							
Persatuan Etnik							
Pertubuhan Politik							
Koperasi							
Persatuan Kompang							
Persatuan Agama(Yasin)							
Persatuan Kebudayaan & Seni (spt Silat)							
Lain-Lain, Nyatakan							

Simbol Tempat Perjumpaan;

- a) Balai Raya
- b) Rumah Persendirian
- c) Dewan
- d) Masjid/Surau
- e) Bilik Gerakan
- f) Lain-Lain (Nyatakan)

Simbol Jawatan;

P- Presiden/Pengerusi/Ketua	S- Setiausaha	B- Bandahari
TP- Timbalan Presiden/Pengerusi	A- AJK	AB- Ahli Biasa
LL- Lain-Lain (Nyatakan)		

66. Aktiviti-Aktiviti Yang Pernah Dianjurkan Oleh Persatuan-Persatuan;

Jenis Persatuan	Aktiviti	Tarikh/ Musim Dianjur	Penaung/ Perasmian	Tempat	Kekemparan Berapa X	Penilaian
Persatuan Belia						
Persatuan Etnik						
Persatuan Agama						
Persatuan Kebudayaan						
Persatuan Kompong						
Persatuan Politik (Nyatakan Parti apa-apa)						
Lain-Lain (.....)						

Simbol Penilaian; TB- Sambutan Terbaik
K- Kurang Sambutan

B- Sambutan Baik
T- Tidak Mendapat Sambutan

S- Sambutan Sedarhara

67. Kemudahan-Kemudahan Atau Kebajikan Yang Pernah Diberikan Oleh Persatuan Kepada Anda (✓);

a) Wang (RM.....) [.....]

Sebab Pemberian;

b) Barang (Jelaskan;.....) [.....]

Sebab Pemberian;

c) Rumah/ Tempat Tinggal Semantara [.....]

Sebab Pemberian;

d) Taraf Warganegara/Kad Pengenalan [.....]

Sebab Pemberian;

e) Lain-Lain (.....) [.....]

Sebab Pemberian;

68. Siapakah Tokoh Terhormat (Ahli Politik) Yang Menjadi Penaung/Penyokong Persatuan-Persatuan Di Atas?

a) Nama:

b) Nama Parti :

69. Apakah Janji-Janji Ketua ataupun Tokoh Terhormat Dalam Persatuan Politik Semasa Pilihanraya;

i) ii)

ii) iv)

70. Siapakah yang biasanya ditemui sekiranya berlakunya kes-kes kesusahan;
(Nyatakan Siapa/Jawatan/Persatuan/Kumpulan mana.....)

a) Kematian;

b) Kecurian;

c) Pergaduhan;

d) Terlibat dengan Kes Polis;

e) Ditangkap Oleh Pihak Imigresen;

71. Merujuk Soal 70, Adakah Mereka Dibantu oleh Persatuan-Persatuan Suku Kaum/Keagamaan Daripada Negara Filipina (✓);

Ya [.....] Tidak [.....]

Jika Ya, Nyatakan;

i) Nama Persatuan Berkennaan;

ii) Jenis Bantuan Yang Diberikan;

iii) Tempat Mengadu Di Sabah/Filipina;

iv) Bila Persatuan Itu DiTubuhkan;

72. Nyatakan Di Manakah Anda;

1. Sembahyang Jumaat:
 2. Sembahyang Hari Raya:
 3. Mendengar Ceramah Agama:
 4. Mengantar Anak Sekolah;
 5. Mendapatkan Bantuan Jika Berlaku Kematian;
-

73. Jika anda bukan beragama Islam, Nyatakan Di Mana Anda

1. Bersembahyang;
 2. Menyambut Perayaanan ;
 3. Mengantar Anak Bersekolah;
 4. Mendapatkan Bantuan Jika Berlaku Kematian;
-

74. Pada Pandangan anda Adakah Kehidupan Masyarakat Di Kampung Ini Berbeza Dari Kehidupan Di Kampung Halaman Tempat Asal anda.

1. Ya	2. Tidak	[.....]

a) Jika Ya, Nyatakan Perbezaan tersebut;

.....

b) Jika Tidak, Nyatakan Sebabnya;

.....

.....

75. Bagaimana Anda Mula-Mula Menyesuaikan Diri Dengan Kehidupan Masyarakat Di Kampung Ini?

.....
.....

76. Adakah Anda Mempunyai Kenalan Di Luar Kampung Ini?

1. Ya 2. Tidak [.....]

a) Jika Ya, Siapakah Mereka;

- i) Rakan Seetnik [.....]
ii) Rakan Sekampung di Filipina [.....]
iii) Rakan Sekerja [.....]
iv) Lain-Lain, Nyatakan;

77. Adakah Anda Berkawan Dengan Bangsa Lain Yang Ada Di Sini?

1. Cina [.....]
2. India [.....]
3. Bugis [.....]
4. Timor [.....]
5. Melayu Indonesia [.....]
6. Lain-Lain, Nyatakan

78. Adakah Anda Suka Menerima Kedatangan Orang Luar Atau Orang Tempatan (Pengkaji) Mengunjungi Rumah Anda?

1. Ya 2. Tidak

- a) Jika Ya, Kenapa;
- b) Jika Tidak; Kenapa;

79. Adakah anda ingin menetap terus di Sabah dan ingin mendapat taraf kewarganegaraan?

- a) Ya [] b) Tidak []

**KERJASAMA ANDA
AMAT DIHARGAI**

**RIBUAN TERIMA KASIH
KAMI UCAPKAN**